

GUIA DIDÀCTICA

***Els silencis de Maria* de Carles Cortés (a cura de Margalida Mascaró)**

ÍNDEX

A) QÜESTIONARI	Pàg.
1. Autor	3
2. Temes	3
3. Títol	4
4. Argument	4
5. Estructura	4
6. Personatges	4
7. Espais	6
8. Temps	7
9. Punts de vista	7
10. Tècniques narratives	8
11. Sexe	8
12. Cinema, televisió i literatura	8
13. Actualitat	9
- Immigració	
- Models de família	
- Violència de gènere	
- Masclisme	
- Prejudicis i supersticions	
14. Tradicions	10
15. Trets lingüístics	10
16. Jocs	12
B) SOLUCIONARI	13
2. Temes	14
3. Títol	14
4. Argument	14

5. Estructura	14
6. Personatges	17
7. Espais	20
8. Temps	22
9. Punts de vista	23
10. Tècniques narratives	23
11. Sexe	24
12. Cinema, televisió i literatura.....		24
13. Actualitat	25
- Immigració		
- Models de família		
- Violència de gènere		
- Masclisme		
- Prejudicis i supersticions		
14. Tradicions	29
15. Trets lingüístics	31
16. Jocs	32

GUIA DIDÀCTICA

A) QÜESTIONARI

1. Autor

Carles Cortés i Orts (Alcoi, 1968) és doctor en Filologia Catalana. Desenvolupa la tasca de professor de literatura a la Universitat d'Alacant i és membre del Grup de Recerca de la Literatura Contemporània del Departament de Filologia Catalana d'aquella universitat, de l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes, de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana i de l'Équipe Internationale de Recherche sur les Interférences des Codes (TRAVERSESES) de la Université Paris VIII-Saint Denis.

Carles Cortés, ha publicat els estudis *Els personatges i el medi en la narrativa de Mercè Rodoreda* (1996) i *Començar a escriure: la construcció dels primers relats de Mercè Rodoreda (1932-1938)* (2002), entre altres. Ha estat editor de les antologies *Contes d'Isabel-Clara Simó* (Columna, 1999), *Contes personals de M. Mercè Roca* (Columna, 2001), *Llengües mortes. Antologia de contes de Carme Riera* (Destino, 2003), *L'illa i la dona. Trenta-cinc anys de contes de M. Antònia Oliver* (Ed. 62, 2003) i *Jubileu*, de Víctor Català (Ed. Arola, 2004). I, a més a més, ha dut a terme la biografia sobre el pintor Antoni Miró, *Vull ser pintor* (Ed. 3i4, 2004), realitzat dins del projecte d'investigació "Les formes autobiogràfiques en la Literatura Catalana Contemporània".

Com a novel·lista, Cortés s'estrenà amb la novel·la *Veü de dona* (Columna, 2001), amb la qual va guanyar el premi 25 d'abril de la vila de Benissa (2000). Tres anys més tard publicà *Marta dibuixa ponts* (Brosquil, 2003), amb la qual va obtenir el premi Ciutat de Sagunt 2003. És autor de diversos contes de l'obra *Directe al gra* (Brosquil, 2007). Un recull de dotze contes eròtics inèdits dels escriptors Sebastià Alzadora, Carles Cortés, Julià de Jòdar i Isabel-Clara Simó i, ara, presenta *Els Silencis de Maria* (Brosquil, 2008).

2. Temes

Encercla el tema o els temes de què tracta l'obra:

- Amor, passió i odi
- Llibertat
- Procés personal de superació
- Violència de gènere
- L'alcoholisme
- La incomunicació
- Xoc entre cultures
- Denúncia
- Sofriment
- Immigració
- L'optimisme vital
- Futbol

3. Títol

a) A partir d'aquest fragment extret del capítol 3 de l'obra, justifica el títol de la novel·la:

"Tot per la Maria, perquè trenque els silencis que va deixar en vida"

b) Recull cites extretes de la novel·la relacionades amb el silenci.

4. Argument

Resumeix l'argument de l'obra (aproximadament 15 línies)

5. Estructura

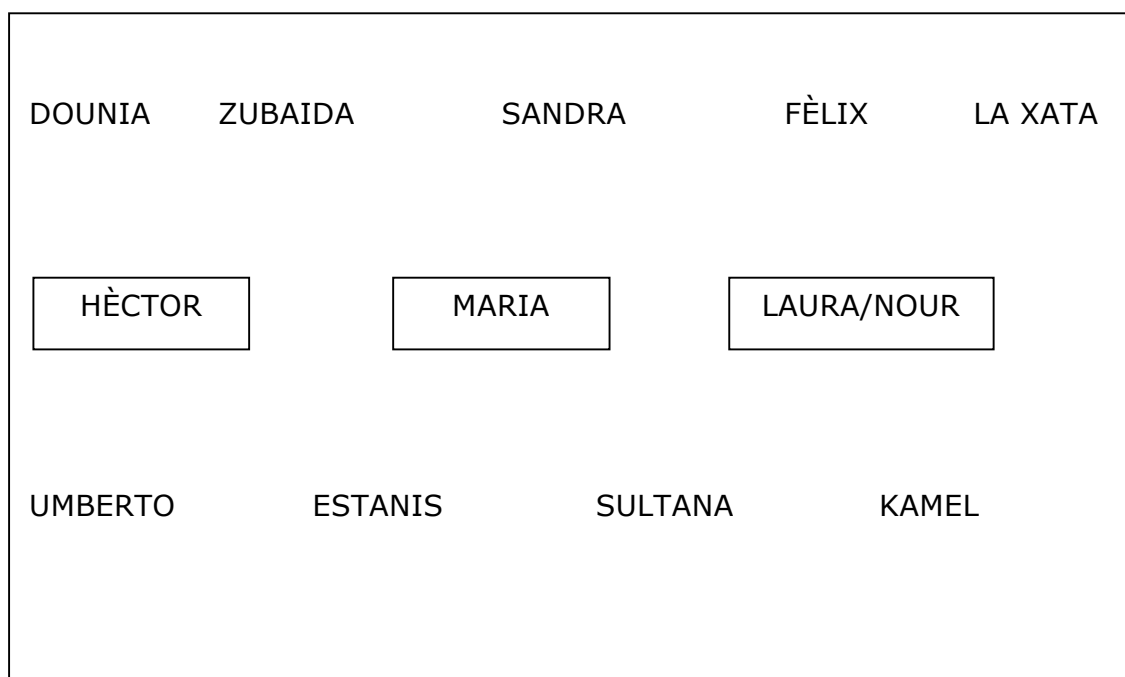
a) Quines són les parts en què es pot subdividir el relat?

b) La pel·lícula *Ciudadà Kane* del director Orson Wells, presenta una estructura semblant a la de la novel·la *Els silencis de Maria* de Carles Cortés. Hi ha un paral·lelisme en el procediment utilitzat per narrar ambdues històries: el narrador de la pel·lícula és un detectiu a través del qual es va reconstruint la història d'un personatge que ja és mort. A la novel·la, és na Laura la que ens condueix a descobrir les vivències de Maria, ja morta, i de l'estol de protagonistes que giren al voltant. Visualitza el film i descobreix les similituds i les diferències essencials entre la pel·lícula i la novel·la (veus narratives, tipus de narrador...)

c) La informació es presenta de forma dosificada. Podries explicar com queda reflectida aquesta afirmació a l'obra?

6. Personatges

a) Estableix els vincles que es donen entre els personatges següents. Utilitza fletxes d'una sola direcció o d'ambues segons escaigui.

b) Quin és el tractament dels personatges que porten més pes argumental? Subratlla les respostes correctes:

- Hi fa una descripció minuciosa, detallada i completa.
- En va donant pinzellades distribuïdes al llarg del relat
- Són personatges plans (no experimenten un procés d'evolució)
- Són personatges rodons (que van evolucionant al llarg de l'obra)
- És una obra col·lectiva de la qual no en destaca cap especialment

c) Classifica els següents personatges segons siguin protagonistes, secundaris o seqüencials:

Sandra, Paco i Rafael, Maria, Xelo, Hèctor, Laura, Hàfez, Fèlix, La Sultana, Consol, Pere Carratalà, Zeïneb, Estanis, Kamel, La Xata, Zubaida, Dounia, Nour, Umberto.

d) Fes un esquema dels vincles de les dues famílies que té la Maria: la de l'entorn alacantí i la de l'entorn àrab

e) Completa les graelles següents :

Maria	
Trets físics	
Trets psicològics	
Trets distintius?	
Passat	
Personatges amb qui es relaciona	
Evolució del personatge	

Hèctor	
Trets físics	
Trets psicològics	
Trets distintius?	
Passat	
Personatges amb qui es relaciona	
Evolució del	

personatge	
------------	--

Laura/Nour	
Trets físics	
Trets psicològics	
Trets distintius?	
Passat	
Personatges amb qui es relaciona	
Evolució del personatge	

Hàfez	
Trets físics	
Trets psicològics	
Trets distintius?	
Passat	
Personatges amb qui es relaciona	
Evolució del personatge	

7. Espais

Contesta les següents preguntes:

- Són realistes o fantàstics? Són versemblants o inversemblants? Raona la teva resposta
- Posa algun exemple d'alguns topònims que hi surten esmentats.
- Els dos llocs principals on es desenvolupa l'acció són Alacant i Emirats Àrabs. Fes-ne la comparació a partir de la següent graella:

País Valencià	Emirats Àrabs
Paisatge	
Estructura familiar	

Cultura	

d) Tant la Maria com l'Hèctor viuen empresonats. Compara la diferència entre els dos empresonaments.

e) Quin significat té la presó per a Hèctor? I per a Maria?

f) Digues mots relacionats amb la presó que surten al text.

8. Temps

a) El temps del relat coincideix amb el temps d'escriptura? Raona la resposta.

b) A quina època se situa l'acció? Quins són els indicadors?

c) Subratlla dels següents fets històrics, aquells que s'esmenten al relat.

- a) Guerra del Golf Pèrsic
- b) Mort de Franco
- c) Guerra de Cuba
- d) Cop d'Estat espanyol
- e) Segrest Banc Central de Barcelona
- f) Atac a les Torres Bessones
- g) Guerra de Kuwait
- h) Guerra civil espanyola
- i) Primera Guerra Mundial
- j) Segona Guerra Mundial

d) Podries dir quina és la funció d'aquestes referències dins la novel·la?

e) De quina manera es pot saber el temps que transcorre en la història?

f) L'autor conta la història d'una manera lineal? Raona la teva resposta.

g) Com es reflecteixen a l'obra alguns dels salts temporals. Pensa que de forma tipogràfica també es pot aconseguir fer salts en el temps. Subratlla les respostes correctes.

- a. Insertant tipogràficament asteriscs
- b. Insertant un altre tipus de document (carta, nota breu...)
- c. Especificant-lo directament

h) Indica altres maneres d'indicar salts temporals.

9. Punts de vista

a) De quin tipus de narrador es tracta?

b) Quantes veus narratives hi ha?

c) Normalment, el narrador omniscient s'expressa en tercera persona, és aquest el cas?

d) Quina veu es correspon a cada fragment?

- "Ferrer. Laura Ferrer. Un nom que t'inspira confiança, que t'omple de records de dones belles" (pàg. 13).
- "Les paraules de la Maria t'acusen: estàs endinsant-te en el seu secret. No l'hauries d'haver llegit i, menys encara, donar-lo a conèixer a la Sandra" (pàg.159).

10. Tècniques narratives

La novel·la recull bàsicament cinc tècniques narratives. Explica quina és la funció de cadascuna i posa'n un exemple extret del text.

- Diàleg
- Nota breu
- Descripció
- Narració
- Diari i/o epístoles

11. Sexe

El sexe és un ingredient més de la novel·la. Hi ha passatges que en fan al·lusió, encara que no formi part de l'eix principal. Un dels temes que s'hi tracta és el de la prostitució, a l'entorn del qual giren diferents situacions i personatges.

a) Busca sinònims del terme "puta".

b) Enumera distintes pràctiques sexuals que s'esmenten al llibre.

c) Digues altres elements que estan relacionats amb el món del sexe.

12. Cinema, televisió, literatura

a) Al relat s'al·ludeixen pel·lícules i personatges del món televisiu i cinematogràfic, Sabries dir-ne algun?

b) Llegeix aquest fragment:

- " *El Fèlix va parlar d'aquella pel·lícula, Desdejuni amb diamants, en què la protagonista cobrava per fer companyia a un gànster de gran alçada*" (pàg. 35).

Visualitza la pel·lícula i llavors digues quines similituds i quines diferències hi ha amb la trama de la novel·la i la de la pel·lícula?

c) Al relat també es fa referència al camp literari. Al dietari, Maria es compara a la germana esborrajada de l'Elisabeth, la protagonista de la novel·la *Orgull i prejudici* de Jane Austen (pàg. 41). Podries explicar per què?

d) Per què diu Laura que els italians tenen més cura dels detalls que els espanyols?

e) Quina relació manté l'obra *El primer segle després de Béatrice*, de Amin Maalouf amb la vida d'Hèctor? (pàg. 151).

f) Busca en el capítol IX, el poema que Zeïneb recita de memòria a Maria. Què vol transmetre-hi l'autor?

g) Sura, Corà o Alcorà són llibres sagrats que pertanyen a una cultura diferent a la nostra. Quin és el motiu principal pel qual apareixen a l'obra?

h) Al llibre apareix una al·lusió al mite de Fedra. Busca informació al respecte. Creus que aquest mite té alguna relació amb la trama de la novel·la?

13. Actualitat

Els Silencis de Maria és una obra que tracta temes que són presents a la societat contemporània. De fet, exposa, de forma tangencial o de manera directa, problemes que encara no s'han sabut resoldre en el moment actual, en la societat del segle XXI. Així doncs, es tracta que analitzis aquells aspectes de l'actualitat esmentats a la novel·la.

IMMIGRACIÓ

A l'obra s'esmenta la preocupació que senten algunes persones davant el fet migratori pel que fa al canvi de fisonomia del territori i de la vida social i laboral del país. Busca'n fragments que reflecteixen aquesta mateixa situació i compara-la amb la nostra situació actual.

MODELS DE FAMÍLIA

Compara els dos models de família existent al relat.

RELIGIÓ COM A PART DE L'IMAGINARI CULTURAL

Busca cites que reflecteixen la influència de la religió sobre una cultura determinada, tant de la musulmana com de la cristiana.

MASCLISME

Hi ha algun personatge que adopti actituds masclistes? Raona la teva resposta

VIOLÈNCIA DE GÈNERE

a) Creus que es pot parlar de violència de gènere en algun moment de la novel·la? Posa'n alguns exemples.

b) Els trets inherents als maltractadors són: antecedents familiars de maltractament, agressivitat, caràcter violent, desconfiança, gelosia, crits, el penediment temporal i la promesa mai no complida de no tornar a repetir l'agressió. És el retrat d'Hèctor que acabarà repetint els mateixos esquemes del seu pare que maltractava la dona. Podries trobar algunes cites referents a aquests fets.

c) Podries explicar la infantesa i la vida d'Hèctor?

PREJUDICIS, SUPERSTICIONS

Prejudicis

a) Quines actituds, expressions o fets posen de manifest prejudicis envers els altres?

b) Podries formular altres tipus de prejudicis que no surtin a l'obra? Posa'n exemples

Supersticions

Les supersticions van lligades a les creences culturals. En el relat, se n'esmenten alguna:

- *"Una dona casada, que pronuncie el teu nom real amb el testimoni de la lluna plena, se n' enamorarà i serà infidel al seu marit"* (pàg. 163)
Aquesta superstició justifica que la Sultana caigués en braços de n'Hicham (o Kamel)
- *"Una vegada em van dir que si pronunciava un nom sota el llum de la lluna plena, hi hauria sang i violència al meu voltant"* (pàg. 217)
Argumentalment, la frase serveix per introduir la reflexió que fa Maria, que elegeix una nit de lluna plena per dir un nom (Nour) i per suïcidar-se.
- *"El sol i la lluna s'han trobat. Jo, la Maria, el mig de totes dues deixen dins mi la llavor necessària perquè aquesta nit el Hàfèz faça florir l'esperança"* (pàg. 48).
La creença en l'influx de la lluna existeix no només en el món àrab sinó també a la cultura occidental. Exemple: la creença que els homes llops despertaven en nits de lluna plena...
- *"La paraula del profeta..."* (pàg. 203)
- *"... una lluna plena i la veu del Kamel que anunciava el seu fatal destí"* (pàg. 206)
Amb aquestes frases, la Maria sucumbeix a la superstició segons la qual tenim el destí escrit i que justifica refranys populars com: Tothom neix amb sa planeta feta.

- Digues altres supersticions que són vives en la nostra cultura.

14. Tradicions

a) Explica alguna de les tradicions que s'intueixen a l'obra.

b) Els pobles mantenen la identitat a través de la llengua. De quina manera es tradueix al relat?

c) Compara el paper de la dona dins la societat àrab i la societat occidental, a partir de la lectura de la novel·la. Hi ha algun tret en comú?

d) A la nostra cultura, hi ha intents clars d'aconseguir la igualtat entre els homes i les dones en tots els àmbits. Posa'n alguns exemples

e) Es viu igual la sexualitat de la dona a una societat i a l'altra? Comenta el paper de la Xelo.

f) Els matrimonis de conveniència són vigents en la nostra societat? Es donen de la mateixa manera que al món àrab?

g) Comenta aquest fragment:

" El llast dels matrimonis de conveniència va pesar una vegada més en un dels joves del sud d'Itàlia que havia intentat trencar amb el destí que la família li havia traçat des de l'adolescència "(pàg.137)

15. Trets lingüístics

a) Descriu alguns trets dialectals del valencià.

b) Quin recurs literari s'empra a les següents oracions?

1. "La Sandra era una perla fina, una joia" (pàg. 99)
2. "El valor del silenci buit que vaig sentir dins de mi, com si fora un immens recipient ple d'aigua" (pàg. 78).
3. "La pena se't menja de viu en viu" (pàg. 121)
4. "Aquest matí el Hàfèz m'ha ensenyat la força del silenci, el tro del no res, l'absència de tot" (pàg. 74)
5. "La sorra del desert brama d'una manera distinta" (pàg. 162)
6. "Vas omplir de llum la meua foscor" (pàg. 165)
7. "La meua lluna damunt del desert de sorra, com un ram de flors que creix dia a dia" (pàg. 112)
8. "La pena se't menja de viu en viu" (pàg. 121)
9. "Tendra mel enmig de les teves cames" (pàg. 132)
10. "Preciosa com una donzella" (pàg. 53)
11. "S'acomiaada (la lluna) del sol que desapareix..." (pàg. 48)
12. "... amb una estranya fredor en la seua façana" (pàg. 132)
13. "El clar i l'obscur (...), el dia i la nit (...) el sol i la lluna ..." (pàg. 139)

c) La sinestèsia és una figura retòrica que consisteix en l'associació d'elements que provenen de diferents dominis sensorials. Llegeix els exemples següents i explica a quin sentit al·ludeixen:

1. "No podies refiar-te d'una dona que s'havia casat i que ja havia tastat un altre home" (pàg. 58)
2. "Volia rebre tot el suc que fere possible l'embaràs, el conreu de la fruita deliciosa que produiria la nostra filla" (pàg. 161)
3. "... La mare d'aquella nena que tu acompanyaves a l'escola i que feia olor de gessamí" (pàg. 90)
4. "Vas ser molt valenta en venir al nostre país, va afirmar. Has volgut tastar la sorra del desert" (pàg. 165)
5. "Aquella ucraïnesa feia molt bona olor, com l'olor de flors de la veïnadeta de la teva infantesa. Amb la mort de les dones, desapareix la seva bona flaire... Allà dins, no ensumes cap aroma agradable. Sembla la casa de ton pare, el baf agre del seu alé" (pàg. 119)
6. "Senties fàstic per un cos de mascle pelut, amb olor de suor forta, com la pudor de ton pare, que hauria omplit de sucs la pell suau de la teua doneta" (pàg. 148)
7. "Sempre conservaré la imatge d'un ésser que em va estimar, que alenava cada pas que jo feia al seu voltant" (pàg. 166)
8. "La filla de la Xelo! Sempre vas buscar dones que feren una bona olor. Dones netes amb la pell blanca, ben perfumada. Com la Maria" (pàg. 220)
9. "Amb el frec de la Laura, reprens la sensació d'aquella pressió de nena petita..." (pàg. 19)
10. "... l'alé que, com també la roba, estava impregnat de beguda amarga" (pàg. 19)

d) Què volen dir les expressions següents:

1. Tenir el cor de pedra (pàg. 52)

2. Enviar a pastar fang (pàg. 56)
3. Fer Pasqua abans de Rams
4. Fer cinc cèntims (pàg. 16)
5. L'ésser humà és l'única espècie que ensopega dues vegades amb la mateixa pedra (pàg. 83)
6. Llançar la tovallola (pàg. 116)
7. Despertar el cuquet (pàg. 85)
8. Arrencada de bou, parada de somera (pàg. 108)
9. Ser una caixa de sorpreses (pàg. 152)
10. Tenir bona pinta (pàg. 24)
11. Perdre el cap (pàg. 35)
12. No tenir on caure mort (pàg. 52)

e) Un tret que dona versemblança al relat és la incorporació de frases o paraules provinents d'altres idiomes. Quines has pogut detectar a *Els silencis de Maria*.

f) Alguns dels personatges tenen nom i cognom. Escriure'ls.

16. Jocs

a) Busca en aquesta sopa de lletres nou noms de dones que apareixen al relat. Amb les lletres que no formen part de cap nom propi descobreix la frase que s'hi amaga.

A	I	N	U	O	D	A	C	I	R
R	E	G	N	A	E	L	L	S	A
D	I	L	E	N	C	A	I	L	D
N	A	P	N	O	U	R	A	U	I
A	C	A	P	R	S	O	R	O	H
S	L	L	A	I	R	A	M	C	C
A	P	F	R	E	S	S	A	E	A
L	A	N	A	T	L	U	S	D	R
E	S	E	R	A	J	I	N	A	S
T	A	Y	I	D	A	J	P	A	U

b) Busca la paraula adient segons la definició.

						3								
			5											
	4													
1														
					6									
			2											

